

بہ نام خدا

دیسرستان علامہ علی (۱) دورہ اول

جزوہ اجتماعی (مباحثہ آزمون ترم)

مدرس: جناب روستائیان

تالیف: انجمن کچ کلاس ۷.۴ (کروہ نویسندگان جزوہ کلاس ۷.۴)

دیر کروہ علوم اجتماعی: محمد عرفان رحیمیان

فهرست مطالب

.....
درس دوم: من مسئول هستم: (صفحه ۳ تا ۷)

.....
درس چهارم: قانون گذاری: (صفحه ۸ تا ۱۲)

.....
درس ششم: بیمه و مقابله با حوادث: (صفحه ۱۳ تا ۱۵)

.....
درس هفتم: تولید و توزیع: (صفحه ۱۶ تا ۱۸)

.....
درس دوازدهم: حفاظت از زیستگاه های ایران: (صفحه ۱۹ تا ۲۳)

.....
درس بیست: امپراطوری های...: (صفحه ۲۴ تا ۲۷)

درس دوم: من مسئول هستم

در روابطی که با دیگران برقرار میکنیم دارای حقوق متقابل هستیم. همراه با هر حقی مسئولیت ها و وظایفی داریم که این دو مانند دو کفه ترازو هستند و باید تعادل آنها را حفظ کنیم. برای مثال، ما در کشورمان از امکانات بهداشتی، آموزشی و... برخوردار هستیم و در مقابل مسئولیت ما این است که فکر پیشرفت و آبادانی کشورمان باشیم.

مسئولیت:

به وظایفی که هر یک از ما به عهده داریم و انتظار می رود آنها را انجام دهیم مسئولیت می گویند.

فرد مسئولیت پذیر:

به فردی که وظایف خود را کامل و درست انجام می دهد مسئولیت پذیر می گویند.

(**نکته:** افراد دارای مسئولیت های متفاوتی هستند که ممکن است هر کس مسئولیت های بیشتر و مهم تر داشته باشد اما هیچ فردی نیست که مسئولیتی نداشته باشد.)

(**نکته ۲:** افراد در نقش های مختلف مسئولیت های مختلفی دارند برای مثال یک پدر نسبت به یک فرزند مسئولیت بیشتری دارد. با این وجود هیچ فردی نیست که مسئولیت نداشته باشد زیرا هیچ فردی نیست که حق نداشته باشد.)

من نسبت به چه چیز هایی مسئول هستم؟

۱- نزد خدا

وظیفه من نزد خدا آن است که در برابر نعمت هایی که به من داده شکر گزاری کنم و از دستورات او پیروی کنم.

شکر گزاری: استفاده صحیح از نعمت ها، قدر نعمت ها را داشتن و به هدر ندادن آنها است.

۲- نزد خودم

وظیفه من نسبت به خودم مراقبت از بدنم با خوردن غذای مناسب، ورزش، رعایت بهداشت و نظافت، خواب کافی و... و در موقعیت های خطرناک از آن محافظت کنم.

یکی دیگر از وظایفم گناه نکردن با اعضای بدنم است. برای مثال، با زبانم دروغ نگویم و ...

یکی دیگر از وظایفم شناسایی استعداد هایم و پرورش آنها است.

۳- نزد دیگران

الف) با اعضای خانواده:

۱- به آنها در کار های خانه کمک کنم و وظایف شخصی ام را به دوش آنها نگذارم.

۲- از پدر و مادرم اطاعت کنم و به صحبت هایشان گوش
دهم.

۳- با پدر و مادرم با تندی رفتار نکنم و از تصمیماتی که باعث
ناراحتی آنها می شود خودداری کنم.

ب) با معلمان و هم کلاسی ها:

۱- مقررات مدرسه را رعایت کنم و تلاش کنم در درس
پیشرفت کنم.

۲- با معلمان و مسئولان با ادب و احترام رفتار کنم. با
همکلاسی هایم مهربان باشم و به آنها کمک کنم.

۳- به توصیه های معلمان گوش کنم و تکالیفم را به موقع
انجام دهم.

۴- از اموال مدرسه محافظت و نگهداری کنم.

ج) با اعضای جامعه:

۱- باعث آزرده شدن همسایگانم نشوم.

۲- برای پاکیزگی و امنیت محل زندگی با اهالی و مسئولان محل همکاری کنم.

۳- برای آبادانی کشورم کمک کنم.

۴- در مقابل خون شهدا مسئول هستم و موظف به ادامه راه آنان هستم. باید از وحدت و استقلال میهنم در برابر دشمنان محافظت کنم. یکی از راه هایی که می توانم از استقلال کشورم دفاع کنم خوب درس خواندن و امیدواری به آینده کشورم است.

۴- محیط زندگی

۱- برای آبادانی محیط زندگی ام تلاش کنم.

۲- سعی کنم بهداشت و پاکیزگی محیط زندگی خود را حفظ کنم.

۳- محیط زندگی حیوانات را تغییر ندهم.

درس چهارم: قانون گذاری

انواع مقررات:

- ۱- گاهی گروه های اجتماعی به صورت توافقی قانونی را برای برقرار نظم و رعایت اصول اخلاقی جامعه وضع می کنند. برای مثال ایستادن در صف نانوايي و... که به آن قاعده اجتماعی می گویند.
- ۲- هرگاه مقررات به وسیله نهاد دارای صلاحیت مانند مجلس تصویب شود نام قانون به خود می گیرد و سر پیچی از آن باعث مجازات شدن می شود. برای مثال رد شدن از چراغ قرمز و ...

قانون اساسی:

مهم ترین قانون هر کشور قانون اساسی آن کشور است. قانون اساسی مادر همه قانون ها است و بقیه قانون ها در چارچوب آن تصویب می شوند. در قانون اساسی مهم ترین حقوق ملت و همچنین مهم ترین روابط و وظایف حکومت و مردم نوشته شده است.

قانون اساسی ایران توسط مجلس خبرگان نوشته شد و در روز های یازده و دوازده آذر ماه ۱۳۵۸ به همه پرسی گذاشته شد و ۹۸ درصد مردم رأی مثبت یا آری داده اند.

قانون اساسی کشور با بر اساس اصول اسلامی تدوین شده است و توجه خاصی به حقوق اساسی و اجتماعی همه مردم دارد.

قوه مقننه:

قوه مقننه تهیه و تصویب قوانین کشور در چارچوب قانون اساسی را به عهده دارد. که به دو بخش تقسیم می شود.

۱- مجلس شورای اسلامی: نمایندگان انتخابی مردم هستند

که قوانین عادی را تهیه و تصویب می کنند. نمایندگان هر ۴ سال یکبار عوض میشوند. آنها در شروع کار خود ادای سوگند می کنند که در گفته ها، نوشته ها و اظهار نظر هایشان، استقلال کشور، آزادی مردم و تأمین منافع و مصلحت های آنان را در نظر بگیرند. نمایندگان از بین خود با رأی گیری شخصی را به عنوان رئیس مجلس انتخاب می کنند.

۲- شورای نگهبان: شورای نگهبان دو وظیفه مهم دارد:

الف) این شورا قوانینی که در مجلس تصویب می شوند را بررسی می کند، اگر با قانون اساسی و اصول و احکام دین مخالف بود آنها را رد می کند یا دوباره به مجلس بر می گرداند تا اصلاح شود.

ب) این شورا بر انتخابات ریاست جمهوری و شورای اسلامی و دیگر انتخابات کشور نظارت دارد. نامزد های انتخابات پس از تایید این شورا در انتخابات شرکت می کنند و تبلیغات خود را شروع می کنند.

مجمع تشخیص مصلحت نظام:

در مواردی که شورای نگهبان و مجلس شورای اسلامی برای تصویب یک قانون به توافق نمی رسند، این مجمع تصمیم نهایی را می گیرد.

قانون گذاران:

قانون گذاران با توجه به نیازها و موضوعات جامعه سعی می کنند بهترین قوانین را وضع کنند. قانون گذاران باید از بین بهترین افراد که شایستگی های لازم را دارند انتخاب شوند. شایستگی هایی مثل شجاعت، دلسوزی، دین داری و...

درس ششم: بیمه

بیمه شونده: به کسی که بیمه می شود بیمه شونده می گویند.

بیمه گر: به موسسه ای که بیمه شونده را بیمه می کند بیمه گر می گویند.

موسسه های بیمه برای جبران خسارت های مالی و جانی به وجود آمدند.

بیمه:

بیمه یک قرارداد بین بیمه گر و بیمه شونده است. که در آن بیمه گر تعهد می کند در قبال دریافت حق بیمه از بیمه شونده، خسارت های ناشی از حوادث را جبران کند.

کلیه موسسات بیمه زیر نظر بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران فعالیت می کنند.

بیمه مرکزی:

بیمه مرکزی قوانین و مقررات لازم را برای موسسات بیمه تدوین می کند و نظارت بر فعالیت و عملکرد آن ها دارد تا وظایف خود را به درستی انجام دهند.

انواع بیمه به دو دسته اجباری و اختیاری تقسیم می شود:

۱- بیمه اجباری:

- ۱- همه دارندگان خودرو موظف هستند که خودرو خود را بیمه کنند تا در هنگام وقوع حادثه بتوانند از بیمه کمک بگیرند.
- ۲- کلیه سازمان ها، صاحبان بناگاه، شرکت ها، کارخانه ها، و کارفرمایان، وظیفه دارند همه کارمندان و کارگران خود را برای حوادث ناشی از کار بیمه کنند.

۲- بیمه اختیاری:

مانند بیمه عمر، شخص ثالث و...

بیمه از نظر خدمات:

- ۱- بهداشت و درمان
- ۲- بیکاری
- ۳- اتوموبیل
- ۴- آتش سوزی
- ۵- و...

درس هفتم: تولید و توزیع

تولید محصول به منظور رفع نیازها و خواسته های انسان صورت می گیرد.

بدون تولید انسان امکان زندگی کردن ندارد.

تولید به دو دسته تقسیم می شود:

۱- کالا: کیف، کفش، دفتر، شلوار و ...

۲- خدمات: آموزش، بیمه، حمل و نقل و ...

عوامل تولید کالا:

۱- منابع طبیعی: آنچه در طبیعت وجود دارد مانند

آب، خاک، نفت و ... که انسان از آنها استفاده می کند.

۲- سرمایه: انسان برای آنکه از منابع طبیعی استفاده کند به ابزار و تجزیهات نیاز دارد که این تجهیزات سرمایه نام دارد. مانند ماشین آلات، پول، ابزار و...

۳- نیروی انسانی: اگر کار و تلاش انسان نبود چیزی تولید نمی شد و انسان ها نمی توانستند به زندگی خود ادامه دهند. به همین دلیل نیروی انسانی نقش مهمی در تولید کالا دارد.

انواع مشاغل:

به طور کلی مشاغل به سه دسته عمده کشاورزی، صنعت و خدمات تقسیم می شوند.

توزیع کالا:

توزیع در لغت به معنی پخش کردن است. توزیع فعالیتی است که میان تولید کننده و مصرف کننده صورت می گیرد. تولید کننده باید محصولات خود را به دست مشتریان برساند به همین دلیل سعی می کند به افراد و موسساتی مراجعه کند تا کالا را توزیع کنند. این

افراد و موسسات شامل فروشگاه های قدیمی، مراکز تجاری و... هستند.

گران فروشی و کم فروشی:

درآمد حاصل از گران فروشی و کم فروشی حرام است. کسب روزی حلال و تامین نیاز های خانواده با آن، هم به اقتصاد کمک می کند هم خشنودی خداوند را به همراه دارد.

درس دوازدهم: حفاظت از زیستگاه های ایران

ایران به دلیل شرایط جغرافیایی اش تنوع زیادی در گونه های گیاهی و جانوری دارد. برای مثال تا کنون ۹۰۰۰ گونه گیاهی و ۶۰۰۰۰ گونه حشره تخمین زده شده است.

عوامل تخریب زیستگاه:

به طور کلی مهم ترین عامل نابودی محیط زیست انسان ها هستند. چون انسان ها در بهره برداری از طبیعت و رفع نیاز هایشان آسیب زیادی به محیط زیست وارد می کنند.

برخی از فعالیت های تخریب کننده:

- ۱- شکار بیش از حد و صید بی رویه نیز باعث کاهش بعضی از گونه های جانوری می شود.

۲- زباله ها یکی از عوامل تخریب زیستگاه ها هستند. زیرا بسیاری از زباله هایی که ما تولید می کنیم، زیان آور هستند و سال های زیادی در محیط باقی می مانند.

۳- گاز های سمی که خودرو ها یا کارخانه ها به هوا و آب وارد می کنند یا سم هایی که برای کشتن آفت های کشاورزی استفاده می شوند، اثرات بدی در زندگی انسان ها، گیاهان و جانوران می گذارد.

دلایل نگرانی و حفاظت از زیستگاه ها:

۱- **شکرگزاری از خداوند:** خداوند، محیط زندگی انسان را سرشار از زیبایی و تنوع آفریده تا انسان از نعمت های خدا استفاده کند.

۲- **لذت بردن از طبیعت:** انسان از دیدن مناظر لذت می برد. ما با دیدن جلوه های طبیعت به عظمت افرینش خداوند پی می برد.

۳- حق حیات: انسان ها تنها موجودات زنده روی زمین

نیستند، سایر موجودات نیز حق حیات دارند. انسان ها می توانند فقط در حدی که نیاز هایشان را برآورده کنند از طبیعت بهره برداری کنند و حق زیاده روی ندارند.

۴- وابستگی موجودات به یکدیگر: همه موجودات زنده

برای ادامه زندگی به یکدیگر وابسته هستند. یکی از این وابستگی ها زنجیره غذایی است یعنی با منقرض شدن یک گونه جانوری یا گیاهی موجود دیگری که غذایش گونه منقرض شده بود بر اثر نداشتن غذا می میرد.

۵- فواید گیاهان و جانوران: بعضی از جانوران و گیاهان منبع

غذایی ما انسان ها هستند و بعضی از گیاهان هم خاصیت دارویی دارند.

سازمان حفاظت از محیط زیست :

در کشور ما سازمانی وجود دارد که مهم ترین وظیفه آن حفاظت از محیط زیست ،مراقبت از زیستگاه های طبیعی کشور و جلوگیری از تخریب و آلودگی آنها است.یکی از مشاغل مهم در این سازمان محیط بانی است.

محیط بان: محیط بان ها مسئول اجرای قوانین و مقررات محیط زیست در یک منطقه هستند. محیط بان ها از منطقه خود بازدید می کنند تا کلیه رویداد ها یا فعالیت هایی که موجب تخریب زیستگاه می شود را گزارش کنند.

منطقه حفاظت شده: سازمان حفاظت از محیط زیست مناطقی که در آن گیاهان و جانوران از اهمیت خاصی برخوردارند، نگهداری می کند و باعث تکثیر آن موجود می شود. در مناطق حفاظت شده مقررات خاصی برای حفاظت از گیاهان و جانوران

تعیین می شود برای مثال ممنوع بودن قطع درختان، ممنوعیت شکار
و...

جنگل های حرا خلیج فارس، دشت ارژن استان فارس و اشراکوه
لرستان از مناطق حفاظت شده کشور ما هستند.

اصل ۵۰ قانون اساسی:

حفاظت از محیط زیست وظیفه همه مردم است.

درس بیستم: امپراطوری های ایران باستان

چگونه کشور را اداره می کردند.

حکومت در ایران باستان حکومت پادشاهی بود. شاه در حکومت قدرت مطلق داشت و همه از او فرمان می بردند. حکومت موروثی بود و از پدر به پسر ارث می رسید. شاهان خود را نماینده اهورامزدا و برگزیده آسمان می دانستند. برخی عقیده دارند در آن زمان اگر شاه از مسیر قانون و عدالت منحرف می شد حمایت اهورایی از او گرفته می شد و بزرگان و موبدان می توانستند او را عزل (برکنار) کنند.

قانون:

شاهان برای اداره کشور فرمان صادر می کردند که این فرمان ها قانون بود و هیچ کس اجازه سرپیچی از آن را نداشت. روی هر فرمان و نامه های مهم مهر شاه زده می شد.

مقام های حکومتی:

حکومت ایران باستان قلمرو وسیعی داشت بنابراین برای اداره بهتر کشور شغل ها و مقام های مختلفی بوجود آمد.
زندگی شاهانه مخارج زیادی داشت و نحوه خرج در آمد کشور به نظر شاه بستگی داشت. مخارج زندگی اشرافی در کاخ های بزرگ از گرفتن مالیات از مردم به دست می آمد.

تقسیمات کشوری:

ایرانیان از اولین کسانی بودند که تقسیم سرزمین به بخش های مختلف را ابداع کردند.

داریوش کشور را به ۲۳ قسمت تقسیم کرد که به هر قسمت آن ایالت می گفتند برای هر ایالت شهر بانی در نظر گرفته می شد که معمولا از مقام های حکومتی و اعضا خانواده شاه بوده اند.

پایتخت:

پادشاهان شهری را به عنوان پایتخت انتخاب می کردند. پایتخت ها معمولا پرجمعیت و بزرگ بودند و شاهان در آنها قصر های بزرگی برای خود می ساختند.

سپاه و قدرت نظامی:

ایران به دلیل موقعیت جغرافیایی مهم همواره از غرب و شرق مورد هجوم دشمنان قرار می گرفت. از غرب، یونان و روم، و از شرق اقوام بیابان گرد هجوم می آوردند. به همین دلیل ایرانیان باستان سپاه و نیروهای مجهزی داشتند تا از مرزهای کشور محافظت کنند.

ابتکارات نظامی:

ایرانیان در زمینه نظامی ابتکارات زیادی داشتند. یکی از آنها سپاه جاویدان بود. سپاه جاویدان سپاهی ۱۰۰۰۰ نفره بود که سربازان آن به گروه های ۱۰ نفره تقسیم می شدند. اگر سربازان گروهی از بین می رفت، از افراد ذخیره سربازان جدیدی می آمدند و جای آنها را پر می کردند.